

Кіреєнко К. В. Нумерологічна символіка англійських любовних замовлянь / К. В. Кіреєнко // Вісн. ЛНУ імені Тараса Шевченка. – Сер. „Філологічні науки”. – Луганськ : ДЗ „ЛНУ імені Тараса Шевченка”, 2011. – № 9 (220). – 238 с. – С. 194 – 200.

УДК 811.111'371

Кіреєнко К. В.

НУМЕРОЛОГІЧНА СИМВОЛІКА АНГЛІЙСЬКИХ ЛЮБОВНИХ ЗАМОВЛЯНЬ

Числа у складі міфопоетичних систем належать до найбільш розповсюджених класів знаків, орієнтованих на кількісно-якісну оцінку. В архаїчних суспільствах числа були атрибутами сакральних ситуацій та елементом ритуально-обрядової практики, оскільки числовий код відтворює образ світу та може бути засобом його періодичного відновлення в циклічній схемі розвитку [1, Т. 2, с. 629]. Міфологізація чисел пов'язана в тому числі з неспроможністю давньої людини відділити числове значення від значення референта [2, с. 11]. Властивість чисел виконувати функцію орієнтації та «космізації Всесвіту» [1, Т. 2, с. 630] обумовлює їхню поширеність у сакральних текстах, зокрема у замовляннях.

Замовляння – чи не найдавніший вид народної духовної культури, пов'язаний з дохристиянськими віруваннями, з міфологією, обрядовими магічними діями, а також з вірою у чарівну силу слова і ритму. Дослідження замовлянь є складною проблемою з кількох причин. По-перше, вони становлять найдавніший пласт словесності народу. Тому тексти, які дійшли до нас, значно деформовані. По-друге, їх езотеричність (таємничість, своєрідний код) та сакральність (священність) стали перешкодою у їх фіксуванні та записуванні. Таємниця чарівної народної магії суворо охоронялася неписаними законами; розголошення її могло спричинити до великого лиха, тяжкого покарання, оскільки світ цей особливий, пов'язаний з надприродними силами. По-третє, навіть з текстів, що дійшли до нас, зрозуміло, що словесне їх виголошення супроводжувалося певними діями чи символічними зображеннями, імітуваннями прикликуваної сили.

Дослідження англійських замовлянь реалізовувалося у кількох напрямках: реконструкції первинного ритуально-міфологічного змісту замовлянь (Л. Е. Гарнер, Ф. Грендон, Дж. Греттен, Е. Доббі, Ч. Зінгер, М. Кемерон, О. Кокейн, Г. Стормз, Л. Уестон, А. Фолі та ін.); їхньої семантики та синтактики (А. Беттс, С. Гауер, Ф. Голтон, А. Дукерт, М. Нельсон, Г. Чікерінг); зв'язку з медичною практикою (А. ван Аредалл, М. Кемерон, О. Кокейн, М. Лівінгстоун).

Замовляння були протягом багатьох століть «серцевинною святинею язичницького світогляду та життєвого укладу» [3, с. 8]. У них перед нами постає найархаїчніший шар язичницької свідомості та язичницької культури. У замовляннях відбивається єдність зі світом природи, що втрачено сучасною людиною. Пропонована розвідка є частиною комплексного лінгвістичного дослідження і має на меті простежити відображення архаїчних уявлень, сакралізації знань, у тому числі й міфологізації чисел, у свідомості ворожбитів англійської магичної традиції. Матеріалом аналізу послужили тексти збірок англійських замовлянь «*Encyclopedia of Spells*», «*The Ultimate Book of Spells*», «*Faery Magick: Spells, Potions, and Lore from the Earth Spirits*» [4; 5; 6].

Для текстів замовлянь загалом характерні наступні риси: насиченість нумерологічними елементами; їхня значущість в утворенні організуючих синтаксичних схем сакральних текстів; нерелевантність для давньоанглійського сакруму чисел 6, 8, 10, 12 та великих чисел; низька частотність уживання міфологічно знакових чисел 1, 9; висока частотність чисел 2, 3, 4, 5, 7. До вербалізаторів чисел відносимо пряму вербалізацію (*use 7 candles* [4, с. 105]; *say person's name 3 times* [5, с. 259]) та синтактико-стилістичну вербалізацію, тобто зумисне використання у повторах, перифразах, переліченнях (*Lover, lover, come to me* [5, с. 255]; *Goddess of love, Goddess of desire, Bring to me fidelity* [5, с. 265]).

Невисока частотність вживання **числа 1** умотивована тяжінням міфологічного мислення до плюралізму. За даними міфологічних словників, у найбільш давніх текстах число 1 майже не зустрічається, «оскільки значення цілісності та єдності може бути притаманне лише таким сутностям, як бог чи космос» [1, Т. 2, с. 630]. Число 1 в окультизмі є символом Сонця, Початку, першопоштовху, першопричини [7, с. 44].

Число 2 символізує собою пару, двоїстість, контраст, вічну боротьбу двох протилежних начал й антагонізм між ними: активним та пасивним, чоловічим та жіночим, світлом та темрявою, добром та злом, теплом та холодом, життям та смертю (*Every night and midnight of your life* [6, с. 121]). Часто двійку зображували у вигляді серпу – символу Місяця. Іншим графічним символом числа 2 в окультизмі є так званий «сонячний хрест» чи *stauros*, який символізує продуктивність – процес запліднення вертикальною рисою (активним, чоловічим началом – *phallus*) горизонтальною рисою (пасивності, жіночого, матеріального начала – *cteis*). Таким чином, число 2 у широкому сенсі – це символ продуктивності [7, с. 50 – 55]. Він вказує на наявність двох рівних й взаємопротилежних за напрямком сил:

*Know I move to you
As you move to me.
As I think of you,
Think also of me.
As I call your name,
Call me to you.*

Come to me in love [5, с. 259].

Число 3 у міфі виступає як образ абсолютної досконалості, як основна константа міфопоетичного макрокосму [1, Т. 2, с. 630]. Символізм числа 3 вкорінений в універсальних феноменах природного та конструйованого людиною світу – початок, середина, кінець; народження, життя, смерть; небо, земля, море; право, середина, ліво та ін. Це символ існування Світів у трьох планах (фізичному, психічному, духовному) або Явь (світ явлений), Навь (світ неявлений), Правь (світ законів); троїстої природи Універсума (Небо, Земля, Людина). Триєдиним є Світове дерево (корінь, стовбур, крона); з трьох частин – минулого, теперішнього, майбутнього – складається темпоральна вісь. Цій часопросторовій моделі підпорядковані всі міфологічні системи і новітні квазі-міфології [8, с. 221]. В християнській міфології трійка виступає як універсальний знак-символ досконалості, різноманіття, росту; як символ єдності тіла, душі та розуму; у якості троїстої іпостасі Божественного (Бог-Отець, Бог-Син, Бог-Святий Дух); Ангел-Спокусник, Людина, Ангел-Рятівник [7, с. 64 – 73].

В англійських любовних замовляннях трійка фігурує експліцитно:

Knot one, sorrow end.

Knot two, be us friend.

Knot three, heal the pain,

Let love flow again

(«*To settle Arguments*» (tying three knots)) [4, с.121];

чи імпліцитно, в основному у синтаксичних структурах, в основі яких лежить число 3:

Leave my heart and leave me free

Leave my life, no pain for me

(«*To Forget about an Ex-lover*») [5, с. 260];

Plant take root and grow shoots.

Shoots grow into leaves.

May a flower bloom among them.

And as the flower blooms,

*May ***'love for me*

Take root, bloom and flower

(«*A Spell to Winn Affections*» (while planting an onion)) [4, с. 82];

May its roots grow,

May its leaves grow,

May its flowers grow,

And as it does so,

****'s love grow* [5, с. 255].

Число 4 у християнстві є символічним числом Старого Заповіту [9, с. 375], але у Новому Заповіті поступається першим місцем трійці як утвердженню примату духовного над тілесним. На відміну від числа 3, що символізує динамічну цілісність, четвірка експлікує образ статичної

цілісності, ідеально стійкої структури; звідси – використання числа 4 у космології та у сакральній геометрії (квадрат, мандала, хрест). Чотири – це число чотирьох станів буття – весна/ранок/дитинство, літо/день/юність, осінь/вечір/зрілість, зима/ніч/старість (*Each dawn, morning, day and eve* [6, с. 121]); космічних стихій Вогню, Землі, Повітря, Води (*Earth, Water, Air and Fire, Bring me ***'s true love as I desire* [4, с. 86]); чотирьох сторін світу:

Hail to thee East Wind

Hail to thee South Wind

Hail to thee West Wind

Hail to thee North Wind

I call for love

And make this offering to you

(«*A Spell for the Lovelorn*») [4, с. 96].

Чотири сторони світу, чотири фази місяця, чотири стіни, чотири кути. У скандинавській міфології число чотири є основним нумерологічними атрибутом горизонтальної проекції світу людей (Мідгарду), що стоїть на плечах чотирьох карликів – Аустрі, Вестрі, Нордрі, Сурдрі, що знаходить своє відображення й в англійських любовних замовляннях:

May these berries be divinely blessed

With the loving gifts of the faeries

From North, East, South, and West

(«*Strawberry Love Offering*») [6, с. 125];

Let us meet each other,

Let us greet each other,

Let us become friends,

Let us become companions.

And if we grow to love one another

So be it [5, с. 258].

Символіка **числа 5** є похідною від символіки четвірки. П'ятивимірність характеризує Космос загалом (пентаграма за формою подібна до кола) [9, с. 376]; у мікрокосмічному вимірі п'ятірка є числом-символом людини та тілесності (голова та чотири кінцівки); у космології п'ять є сумою чотирьох сторін світу та його центру, осі [10, с. 299 – 300]. У християнстві п'ять використовується передусім у негативному контексті: п'ять ран Христових, п'ятірка як символ людини після гріхопадіння [9, с. 377]. П'ятірка – число магії; 1+4 символізує мага – людину як підкорювача елементів природи, господаря своїх страстей і фізичних бажань [7, с. 124]:

May the love and affection of the Earth faeries be with you,

May the love and affection of the winged faeries be with you,

May the love and affection of the light faeries be with you,

May the love and affection of the Water faeries be with you,

May the love and affection of the helpful faeries be with you,

*May they lead you into romance, love, and sweet passion,
And bless and guide you into the Divine loving light* [6, с. 121].

Сумою чисел 3 та 4 є **число 7**, що характеризує загальну ідею Всесвіту, константу в описі Світового Дерева, повний склад пантеону, число днів тижня, кольорів веселки, нот звукоряду та ін. [1, с. 630]. У тексті Біблії сім є одним із найчастотніших чисел; підраховано, що кількість його вживань перевищує 600 [11]. Сакралізуються й числа, кратні семи. Ймовірно, що вшанування семірки походить з вавилоно-шумерської традиції, де «сім» використовувалося у значенні «все». В англійській любовній магичній традиції сімка фігурує досить часто: *Seven knots I tie above, Seven knots for me and love* [5, с. 264]; *repeat the words of the spell 7 times* [4, с. 97]; *use 7 candles; make rituals during 7 days* [4, с. 105 – 107].

Отже, в структурі англійських любовних замовлянь нумеративи виконують функцію структурної основи магичних формул. У християнізованих текстах головними елементами нумерологічного коду є числа 3 та 7, тоді як у «язичницьких» замовляннях домінують на символічній площині є нумеративи чотири та п'ять. Плідним для подальших студій у цьому напрямку ми вважаємо розвідки про лінгвокультурологічний і когнітивний аналіз відображення у замовляннях астральної, водної, рослинної і тваринної символіки.

ЛІТЕРАТУРА

- 1. Мифы народов мира** / Гл. ред. С. А. Токарев. – В 2-х т. – М. : Советская энциклопедия, 1991 – 1992. – Т. 1. – 672 с. ; Т. 2. – 719 с.
- 2. Menninger K.** Number Words and Number Symbols / K. Menninger, P. Broneer. – New York : Courier Dover Publications, 1969. – 480 p.
- 3. Новикова М.** Прасвіт українських замовлянь / Марина Новикова // Українські замовляння / [упоряд. М. Н. Москаленко ; авт. передм. М. О. Новикова]. – К. : Дніпро, 1993. – 309 с. – С. 7-29.
- 4. Johnstone M.** Encyclopedia of Spells / Michael Johnstone. – London : Arcturus Publishing Limited : Capella, 2003. – 200 p.
- 5. Ball P. J.** The Ultimate Book of Spells / Pamela J. Ball. – London : Arcturus Publishing Limited, 2007. – 352 p.
- 6. Knight S.** Faery Magick : Spells, Potions, and Lore from the Earth Spirits / Sirona Knight. – New Jersey : Career Press, Inc. : New Page Books, 2003. – 223 p.
- 7. Бурау И. Я.** Загадки мира цифр и чисел / И. Я. Бурау. – Донецк : Сталкер, 1996. – 448 с.
- 8. Косарев А.** Философия мира / А. Косарев. – М. : ПЕР СЭ, 2000. – 304 с.
- 9. Купер Дж.** Энциклопедия символов / Дж. Купер. – М. : Ассоциация Духовного Единения «Золотой Век», 1995. – 411 с.
- 10. Тресиддер Д.** Словарь символов / Д. Тресиддер. – М. : ФАИР-ПРЕСС, 1999. – 448 с.
- 11. The International Standard Bible Encyclopedia** [Електронний ресурс] / ed. W. James. – Wm. B. Eerdmans Publishing Co., 1915. – Режим доступу до кн. : <http://www.internationalstandardbible.com>.

Кіреєнко К. В. Нумерологічна символіка англійських любовних замовлянь

Стаття присвячена філософсько-семіотичному аналізу англійських замовлянь і дослідженню особливостей міфологізації чисел у сакральних текстах вербальної магичної традиції.

Ключові слова: вербальна магія, замовляння, міфологізація, нумерологічна символіка.

Киреенко Е. В. Нумерологическая символика английских любовных заговоров

Статья посвящена философско-семиотическому анализу английских заговоров и определению особенностей мифологизации чисел в сакральных текстах вербальной магической традиции.

Ключевые слова: вербальная магия, заговоры, мифологизация, нумерологическая символика.

Kireienko K. V. Numerological symbolism of English love spells

The article focuses on the philosophic-semiotic analysis of English spells. It also deals with determination of peculiarities of numbers mythologizing in the sacred texts of the verbal magic tradition.

Key words: verbal magic, spells, mythologizing, numerological symbolism.